Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Рік III. Луцьк. Понеділок, дня 30 липня 1928 р. Ч. 30 (91)

Українська Громада

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Ціна 20 гр. | Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б Хороброго, 18.

Передплата: з краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів оку 5 зол. 50 гр., рік 10 зол; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в иншій валюті.

Рукописів не звертається.—Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

Як ми йдемо до об'єднання?

„Українська Громада" кличе холмсько-волинське громадянство вже третій рік до об'єднання.

Ми не такі засліплені, щоби не вміли тверезо глянути на події й тверезо оцінювати їх також тоді, коли та оцінка виходить для нас самих некорисно.

Отже ми признаємо отверто, що дотеперішня наша праця над об'єднанням **не** вдалася. Але з признання цього факту не виходить, аби від розпочатої праці відмовитися. Навпаки: треба вести її ще з більшою завзятістю, тільки вживати надалі трохи інших методів (способів), користаючись з добутого вже прикрого досвіду.

Світла мета об'єднання залишається тою самою.

Отже **в довиборчому періоді** існування „Української Громади" ми накликували до об'єднання, стоючи на **позапартійному й понадпартійному** ґрунті.

Ми вірили, що досить буде самого патріотизму волинських громадян, аби всі вони, не вважаючи на деякі ріжниці своїх суспільницьких поглядів зійшлися разом на спільній загально національній платформі, аби вони створили спільну організацію задля спільної цили.

Цією **безпосередньою** ціллю були **вибори.**

Нам здавалося, що всі зрозуміють потребу об'єднання, щоби рятувати **загально-український стан посідання.**

Нам здавалося, що всі зрозуміють, що це не є інтересом якоїсь партії, кляси, чи тим більше—поодиноких осіб, лише інтересом загалу, щоби заступництво українського народу зосталося в українських руках!

І в цих надіях ми завелися.

Виявилося, що холмсько-волинське громадянство не є ані остільки патріотичне, ані остільки політично зріле, щоби зрозуміти найпростійші й найосновніші правди національно-політичного життя.

Наші поклики були „голосом вопіющого на пустині". і врешті решт замісць об'єднання прийшло повне розбиття.

Єдине, чого ми осягнули, це ріжними способами спонукати поодиноких особистих амбітників відмовитися від так званої „дикої" виборчої акції.

Замісць об'єднання під фірмою так званої „безпартійности", розпаношилася політична пасивність (неробство), політична апатія (байдужність) і—дика, безвідповідальна **вузькопартійна демагогія**.

Замісць об'єднання усіх національно-активних громадянських сил, замісць одного спільного бльоку, ми мали три українські виборчі листи, крім спільної „сусідсько-братерської."

В наслідку—повний загально-національний розгром.

Гасло позапартійности цілком **збанкротувало, гасло понадпартійности не найшло теж зрозуміння**.

Очевидно, що набувши такого сумного досвіду, ми не будемо повторювати колишньої помилки.

Признаємося до неї отверто. Признаємося до вини, що замало знали своїх земляків. Трудно — в політиці треба пристосовуватися до реальних умовин, з якими маємо до діла. В даному випадку маємо до діла з **незрілою ще до тої акції, яку ми повели, психікою (душею) холмсько-волинського громадянства.** Очевидно, що ствердивши це, мусимо відповідно змінити свою тактику (поведінку).

Закликуючи дальше до об'єднання, кличемо нині **йти до нього шляхом політично-партійної організації.**

Нехай спочатку політична **партія** повчить людей організованости, дисципліни, активности, відповідальности за свою власну роботу й за цілий нарід!

Нехай спочатку в партії створиться кадр високо-ідейних, відданих праці людей. Може тоді буде лекше. Може тоді — через партію осягнемо швидче мети, до якої йдемо: громадянського об'єднання.

І. Кедрин.

† Марія Грінченкова—Загірня.

На Великій Україні вмерла дружина Бориса Грінченка, відома в літературі під псевдонімом М. Загірня. Марія Грінченкова народилася в 1863 році. Небіжка написала цілу низку популярних книжок, переклала кілька п'єс Ібсена, казки Андерсена, повісти Твена, брала участь у праці над словником. Над ним вона працювала до останього часу, а він мав вийти під назвою „Словник української мови". М. Грінченкова була членом „Української Академії Наук.

Вальдемарас—український урядовець

Польсько литовські відносини широко розголосили по світу імя литовського премер-міністра Вальдемараса

Польська преса подає цікаві відомости про його минуле. В віленському „Слові" появилася стаття ніби-то члена українського посольства в Берліні, Еміля Козія, який пише, що Вальдемарас служив урядовцем цього посольства, що володів він дуже добре чужими мовами, був спритним і здібним початкуючим дипльоматом.

Одного разу Вальдемарас використав офіційний обід в українському посольстві й виголосив дуже добру промову про необхідність утворення литовської держави. В травні 1918 р. Вальдемарас стояв уже на чолі литовської делегації, що приїхала до Німеччини для агітації за незалежну Литву.

І хто знає, чи не завдяки здібности Вальдемараса, цього дипльоматичного вихованця українського посольства в Берліні, повстала незалежна Литва. Передають, що дружина Вальдемараса—українка (б. дружина Ященка).

Більшовицькі маневри.

Більшовицькі військові начальники щось дуже зарухались. Улаштовують величезні маневри на своїх західніх кордонах. Завдання маневрів перевести оборону на випадок польсько-румунського наступу на Рад. Союз. Ця військова руханка більшовиків дуже непокоїть їх сусідів.

—

Поширюйте „Українську Громаду"

Що діється в світі

Проєкт вічного мира.

Американський президент Келлоґ розіслав до держав світу проєкт вічного мира. На цей проєкт вже наспіла прихильна відповідь від 14 держав. Цим дуже занепокоїлись більшовики, бо думають, що той проєкт мира є направлений проти них.

Неспокійний Мексик.

В Мексику панують такі умови, що війшли вже й у поговірку: „Мексиканські порядки". Вічний там неспокій, революції, напади, вбивства. Остання вістка з Мексика—це замордовання тамошнього президента Обреґона. Догадуються, що замах мав підстави реліґійні, бо ще до недавна в Мексику йшла межиусобна війна з католиками. Можливо, що це замах і політичний, бо замордований президент дійшов до президенського крісла по трупі свойого попередника.

Замордував президента Обреґона б. капітан мексиканської армії в підмійській реставрації 5ма вистрілами з револьвера. Вбивцю зловили, засудили і вже нібито розстріляли.

Слідуюча вістка, що прихильники Обреґона вбили міністра праці, який мав належати до організації, з якої вийшов замах на президента.

Після вбивства президента заворушились в цілому краю повстанці. Між ними й військом було кілька більших сутичок, в яких згинуло понад 100 чоловік убитими. В звязку з тими подіями в краю заведений воєнний стан.

Розбитки „Італії" їдуть до Італії.

Виправа „Італії" до північного бігуна була дуже нещасливою. Не дала вона ніяких користей, дуже багато коштувала, а найважніще—потягнула за собою понад двадцять жертв у людях. З цілої експедиції (16 чоловік) врятовано лиш 8 чоловік, а до того загинуло кільканадцять чоловік, що кинулись на рятунок експедиції. Генерала Нобіле врятували, за те згинув молодий проф. Мальмгреен і правдоподібно великий дослідник підбігунових околиць Амундсен. Деякі наукові кола домагаються суду над ген. Нобіле, який дав себе першим врятувати і правдоподібно завинив у катастрофі. Мусоліні дав наказ італійцям з експедиції негайно вертати до Італії а по дорозі—мовчати про все, що сталося.

На півночі йдуть ще дальші пошукування за пропавшими, але вже без надій на те, щ б їх віднайти.

Таємне „собраніє" в Володимирі.

В неділю 15 липня рознеслася по Володимирі чутка, що після св. літургії жменька істиннорусских „славяністів" скликає парафіян на віче коло собору для протеста перед церковною і цівільною владою проти українізації собору. На цю вістку почали підтягатися до собору й українці після закінчення служби Божої в українській церкві. На жаль, прийшло українських парафіян небагато, бо жадних публікацій у місті розклеєно не було. Одначе, істиннoруська компанія злякалася й тих нечисленних парафіян, що надійшли. Побачивши, що спроба урядити тихенько „віче" не вдається та що українці не допустять їх робити якісь „пос анови" всупереч волі величезної більшости населення, — володимирські рно-вці пошепталися між своїми, і... несподівано зникли. Українці скоро зогляділися, що істиннорусских коло собору вже нема й сліду. Хтось подав вістку, що „славяністи" втікли від українців на віче до салі кіна. Одначе і в кіні їх не знайшли. Росіяне зі своїми кільканадцятьома підголосками десь заховалися та, що знайти їх не було можливости. Парафіяне походили, посміялися над істиннoруськими героями, тай розійшлися до дому.

Яке ж було загальне здивування, коли газ. „За Свободу" повідомила (19.VII), що в Володимирі відбулося в той день „численне зібрання парафіян місцевого собору", де обговорено було ріжні церковні справи та винесено протест проти „тайних нарад митрополії з українцями"...

Цікаво, деж це відбулося те зібрання славяністів і скільки парафіян було на тім зібранню? Цікаво, чого ce жменька істинноруських втікла з собору, а потім і з кіна, і врешті свої „постанови" винесла десь—чи не в кущах за містом?

Якщо РНО починає боротьбу проти українізації володимирської катедри, то нехай же веде ту боротьбу відкрито, а не ховається десь по закамарках зі своїми попихачами. Нехай п. Комаревич потрафить перетягти на свій бік більшість парафіян, а тоді не треба буде йому фальшувати якісь загадкові „собран я" та фабрикувати свої постанови. Але для цього радимо п. Комаревичу перевовсім вести справу чесно, відкрито, без підпоювання і махінацій. Це не бракорозводний процес... Таємними зібраннями та фальшивими постановами навіть зі Шмулем нічого, голубчику, не зробиш. Занадто вже добре люде знають, через що так виступають проти українізації церкви—і „присяжний повeрений" Комаревич (кому і коли він присягав?), і його найближчі помічники — Зубовичи та шмульки.

Православний.

Церковна хроніка

Помісний церковний собор. „За Свободу" подає, що помісний собор православної церкви в Польщі має бути скликаний в Почаївській лаврі 1 жовтня по старому стилю.

Чи це правда?

По Волині кружляють чутки, що рівенський протоєрей Рогальський змобілізував де яких священників повіту й загрожує, що коли митрополія введе до ужитку в церкві українську мову, то він з цими священниками віддається під владу митрополита Євлогія, що перебуває в Парижі. Треба додати, щи митроп. Євлогій визнав большевицьку владу й співпрацює з нею.

Винна Консисторія.

С. Жабче, пов. Дубно, перейшло на жондову унію. Більше двох років парафіяне домагалися, щоби забрати від них свящ. Туржанського. Але кожний раз, як тільки вплине до консисторії скарга на о. Туржанського, хтось з консисторських поїде до Жабча і... привезе найкращу опінію про „досточтімаго" о. Туржанського. Найбільше їздив член консисторії прот. Яковлев. І справу довели до того, що в церкві в Жабчі тепер править жондовий увіят Пилипенко. Чи поможе, що тепер Туржанського переведено? Чи поможе й те, що туди послано нового священника (по речі: молодого й неавторитетного)?... Так завсіди роблять „православное дѣло" наші консисторці.

Грецькі ордени. Митрополит Діонисій одержав від грецького уряду орден Фенікс першого ступеня і архиеп. Олексій той же орден другого ступеня.

Білорусизація церкви. Повідомляють, що на Білорусі відбулася таємна нарада білоруських діячів і духовенства, які постановили звернутися до митрополита Діонисія з прозьбою про введення білоруської мови в службу Божу, а також призначити білоруських епископів.

Архиепископ — „безбожник". „За Свободу" подає, що тверський архиепископ Ігнатій зняв з себе епископський сан і перейшов в „безбожники".

Велика Україна

Поляк генеральним секретарем КП(б)У.

Москва навіть у комуністичній партії боїться допустити до якої будь влади українців. Червоні царки хочуть на всіх просторах тримати цю владу в своїх руках. Українську партію боротьбістів—знищили. Українську комуністичну партію (УКП) зліквідували. Замісць неї відкрили на Україні філію московської комуністичної партії під назвою КП(б)У — Комуніст. партія большевиків України. Звичайно, українців до керми не допускають. Кілька років секретарем цієї партії був жид Каганович. Тепер Кагановича забрали на Московщину, а на його місце на генерального секретаря партії покликали поляка Станислава Вікентевича Косьора. Аби тільки— не українці! Отак Москва хоче кермувати Україною за поміччу чужих людей.

ЩО ПИШУТЬ

Признаються до вини.

„Пшегл Волинські" (ч. 30) вдарився в щирість і пише чорним по білому:

„правопорядок... тут у нас найболючіше відчуває заламання на тлі національних відносин.., з вини або звичайної дезорієнтації (а тоді й „вархольства") молодих функціонарів"...

А коли „Укр. Громада" про це „вархольство" писала, то її конфіскували, а відповідального редактора засуджували до вязниці. І не тільки редактора. Чому ж ці „вархоли" не викинені зі служби, напр., за виборчі зловживання?

Перед воєводою Мехом — пише далі „Пш. Волинські",—господарювало на Волині аж тринадцять воєводів. Кожний з них... вносив на нашу землю власні пристрасти, норови, наставлення й втрати, сторонність. Заражав ними підвладних, які ще й сьогодня часом не знають, чого матуть триматись".

Чи не була б сконфіскована „Укр. Громада" й сьогодня, коли б сама про це написала?

„Пш. Волинські" каже, що вища влада в цьому не винна.

А хто ж?

—

Цікаві річі.

Автоматична скрипка.

Французькі інженіри, Габрієль Боро і Еміль Абрі, після пятнадцяти літ праці збудували автоматичну скрипку й назвали її „віоліністa". Кажуть, що скрипка сама порушується в апараті, підставляючи під смичок необхідну струну. Працює вона дуже точно й так вірно, що передає найтрудніші скрипкові композиції.

Котячий часопис у Парижі.

Богачі не знають уже що робити... З Парижа пишуть, що тут ви-

У нас і у них

(з вражінь туриста).

Західня Европа знає туризм в двох формах. Займаються туризмом, подорожують з одної країни в другу люде заможні і багаті, які не знають, де знайти пристановище для своїх зайвих грошей і лишають їх по готелях та ресторанціях світових осередків. Поруч з ним в останні роки скрізь поширився туристичний рух також й иншого характеру; шляхом об'єднання і організації широкі маси маловаможної людности—дрібного урядництва, інтелігенції і робітництва—знайшли засоби і можливість відбувати подорожі і екскурсії по рідній країні і закордоном дешевим коштом, знайомитись з усім тим, що варто ознайомлення у себе і на чужині.

Ми, українці, ніколи не мали розвиненого туризму—не мали ми тих заможних верств, які творили туризм в його великопанській формі, не мали і не маємо тої степені культурности й організації, яка необхідна для розвитку туристики серед народніх мас. І тут, як скрізь, пасемо ми задніх. Нагомість події останніх років сотворили у нас свій своєрідний рід туризму, незнаний на Заході, вироблених підне вольних туристів, подібних до мандровського лікаря з примусу. Тисячі і десятки тисяч наших людей, що во імя України мусіли залишити рідний край і опинитись на еміграції, на протязі скоро десятка років займаються туризмом з примусу, переїздять з одної країни в другу, одвідують нові місцевости, стикаються з новими людьми, переймаються новими вражіннями. Широку смугу земної кулі од Збруча починаючи і степами Канади, Бразилії, пустелями Австралії і Мароко кінчаючи, займає район спостережень цих українських туристів з примусу. Серед дуже сумнівного комфорту і з дуже проблематичними вигодами відбувають вони свої подорожі, але це не перешкоджає набірати в них і нового досвіду і нових вражінь. Хай буде дозволено мені, одному з таких підневольних туристів поділитися з читачами тими рефлексіями, які викликає порівнання між тим, що стрічаєш у нас і у них, між тим, що бачимо на наших землях і на Заході.

* * *

З початку кілька уваг на тему про те, де власне починається той Захід. Коли переглядаєш польську пресу, з її повсякчасними твердженнями про велику культурну місію Польщі, як носительки західної культури, треба неначе прийти до висновку, що ті землі, які увіходять тепер до складу Польщі, в тому числі така наша Олика і Катербург, то є вже Захід. Инша річ, коли розвязуєш це питання на підставі західньо-европейської преси. Навіть, коли взяти загалом більш прихильну до Польщі французьку пресу. Як що минути статті очевидно інспірованого характеру і коли пригадати ті випадки,—до речі їх дуже небагато—коли про польські відносини писала ціла французька преса, писала те, що думала, як це було минулої зими підчас голосної в Парижі справи польських бандитів, приходиш до висновку, що питання, чи належить Польща до Заходу є цілком невирішене. Навіть француз, не зважаючи на істнуючий у нього подекуди сентімент до Польщі скорійше трактує її, як країну, що становить вхід до таємничого Сходу, країну де істнують необмежені можливости, де сьогодня не можна поручитися за те, що буде завтра.

Безпосередні вражіння, які одержує людина, що переїздить польський кордон, так само переконують у тому, що Польща, коли не Схід, то у кожному разі не Захід. Переїхавши польський кордон, відразу відчуваєш, що попадаєш в країну, де норма споживання мила без порівнання нижче західньо-европейської: брудні двірці на залізниці, брудні улиці, брудні неремонтовані будинки, брудні люде. Те, що видавалось колись чистотою, коли попадав до Польщі з-за Збруча, видається брудом, коли попадаєш туди через західний кордон. Весь крайовид, всі обставини й умови, з якими стрічаєшся тут, цілком инші, як по той бік польського кордону. Рідко заселена місцевість, низька культура на полях довкола, солом'яні стріхи, незнана на Заході істота по низькому рівневі своєї культурности, яку стрічаєш на залізниці — польський „chłop", так тісно споріднений з російським „мужиком", сила поліції і війська—все це переконує, що це не Захід. Ріжниці, які позначаються при переїзді од польського кордону до наших земель, од Кракова до Львова, Бродів і Дубна — вони вже не такі значні і помітні, вони вже не якостні, але лише кількостні, це є лише ріжниці в степені некультурности в тій державі, яка була і лишилась поза тими битими шляхами, що ними розвивається европейська культура.

——

ходить часопис-місячник, присвячений годівлі котів. У нім—напр.—можна вичитати такі оголошення: „Перський кіт хоче порозумітись з кицькою такої самої породи". Або: „Панна Серок повідомляє, що її кицьочка віддалася". Або ще: „Гарний сіамський кіт шукає кицьки (сіамської)"...

Чи ж то не божевілля з роскоші?..

Скільки книжок читають.

В Льондоні (Англія) є одна книгарня, що вже істнує сотні літ. На різдвяний час минулого року книгарня приготовила три міліони книжок. У святочні часи книгарня висилає денно біля 5 тон, т. є. понад 30 пудів книжок. Осінню появляються ще книжки для дітей і тоді за один місяць виходить з книгарні до 150 тон т. є. понад 900 пудів книжок. Та сама книгарня видає річно біля 9 тисяч нових книжок, кожну що найменше в 50 тис. примірників. А в нас скільки йде книжок? — Тому не диво, що англійці панують над цілим світом, а над нами не панує хіба той, що не хоче.

—

Повітова нарада УНДО

29 цього липня, в неділю, о 12 годині дня, в помешканні „Української Громади" відбудеться повітова нарада членів і прихильників Українського Національно-Демократичного Обєднання (УНДО), при участи представників Центрального Комітету й Української Парляментарної Репрезентації.

Присутність членів партії обовязкова. Члени й прихильники, які б чому-небудь не одержали запрошення, одержать на місці карту вступу.

● Англійські фірми, ще вивозять з Совітів нафту, оголосили, що будуть затримувати 5% ціни на відшкодовання для б. власників копалень. Цікаво, що скаже на це совітський уряд.

● Польські газети пишуть, що ніби-то представники, совітський і німецький, впливають на Ковно, щоби не дуже загострювати польсько-литовського питання, бо це може пошкодити справі всіх трьох держав.

● Десь пропав болгарський міністр військових справ; виїхав з Болгарії і ніхто не знає де він, як теж тільки догадуються ріжних причин щезнення міністра.

● В столиці Портуґалії Лізбоні збунтувались деякі військові відділи. Урядові війська привернули спокій і арештували начальника бунтівників.

● На Виленщині розкрито велику шпигунську організацію на користь Совітів.

● Французький летун Парі вилетів через океан до Америки. Шлях його на Азорські острови, куди заповіли свій лет і польські летуни. Але ті чекають ще „приятливого вітру".

● На підставі амнестії вбивці полпреда Войкова Коверді зменшується досмертна тюрма до 10 літ.

— В Москві почався новий процес проти кільканадцяти осіб, оскаржених за „економічне шпигунство".

— Недавно донесли газети, що бельгійський міліонер Левенштайн, перелітаючи аеропляном понад каналом Ля-Манш, випав у море. Чи це був нещасливий випадок, чи оріґінальне самогубство, не стверджено й досі. Тепер доносять, що в той самий час пропала дочка сербського міліонера Рістіча, що перебувала в Бельгії. Кажуть, що оба випадки мають зі собою якийсь звязок.

— Троцький захворів. Коли виздоровіє, мають його відправити в якийсь глухий кут Східнього Сибіру.

——

Дописи

Біда і ганьба не кидають села.

(с. Людвищі, пов. Кременець).

Не так давно ще писалося в нашій газеті про ту біду, яка спіткала в цьому році с. Людвище: зпочатку повісилися дві молоді дівчині, а потім застрілилися два парубки, з котрих один перше застрілив свою дівчину. А тепер ото знову в цьому селі трапилось нещастя, яке кидає велику тінь на село і на моральний рівень його мешканців.

З 15-го на 16 е липня хтось підпалив тут громад. Юстина Довгаля. Саме опівночі, коли сам Довгаль і всі в його домі спали, занялось все його обієтя і згоріло все до кілочка. Осталась одна хата, бо була під черепицею. Згоріло не тільки все забудовання, але вся худоба, весь його дорібок: 5 коней і лоша, 3 корови, 12 штук овець. Через сушу не можна було врятувати нещасну худобу, яка так ревіла, що аж душу роздирало. Ясно всім, що це хтось підпалив. Але хто? Поки ще невідомо, але нема нічого тайного, щоби не стало явним.. Ю. Довгаль є селянином заможним, при тому чесним і добрим. Збирався він купити собі 2 десятині садибної землі в Людвищах і для того збирав гроші. В селі такої думки, що підпалила рука того ворога, який не хоче допустити, щоби землю купив Ю. Довгаль.

Сором, що в селі завелися такі люде. Ганьба, що в заздрости вони не шкодують пускати з димом людський дорібок і нещасну худобу. Ганьба цілому селу, в якому панує нездоровий дух, тьма і ворожнеча.

Свій.

З життя Волині

Напад. Біля с. Дубина на Кременеччині двох озброєних мущин напало на братів Блюменштайнів, які їхали зі Збаража, ограбили їх і втікли до лісу. Підозріння впало на 18 літнього Андрія Гойдило з с. Лопушна, який перед кількома місяцями втік з дому. 13 ц. липня поліція схопила Гойдила, а коли він почав втікати, застрілила його. Питання, чи дійсно Гойдило брав участь у грабункові й чи не загинув він без вини.

Справа чиншовиків і довголітніх арендарів. 15 липня в Чарторійську відбувся з'їзд керовників окружних і повітових земських урядів. Головував сам міністер рільних реформ, який, покликуючись на проєкт закону про надання прав власности (увлащення) довголітнім арендарям, наказав земським урядам, до ухвалення Соймом зазначеного закону, тимчасово обороняти інтереси арендарів, керуючись розпорядженнями міністерства.

Пожежа. 15 ц. липня в с. Тростенці вибухнув пожар в оселі Сидора Гонтаря. Передають, що ніби-то в палаючому домі розри-

Ріжні вісти

● Влада сконфіскувала частину статті п. посла В. Целевича у „Свободі", органі Україн. Націон.-Демократичного Об'єднання. В сконфіскованій частині цієї статті говорилося про необхідність організації.

● Египетський король розпустив парлямент і припинив його діяльність на 3 роки. Сталось це ніби під натиском Англії. В краю велике обурення.

● Місяць червень замкнула Польща знов торговельним дефіцитом, який виносить понад 97 міліонів золотих.

* * *

Коли чужинець попадає на наші землі, то тільки з книжок він може довідатись, що на цих землях наш народ живе уже більше, як тисячу років, що наша Волинь мала цікаву й багату історію, що тут колись цвіло і розвивалось українське культурне життя. Надзвичайно мало остатків минувшини лишилось од старих часів. Наша некультурність і темнота понищила в багатьох місцях те, що заощадив час. А що найгірше то те, що лишилось, служить не для висвітлення нашої історії, нашої минувшини, а є підставою для виправдання претензій на наш край чужих людей. В чужих руках перебуває і оплотом російських впливів є являється Почаївська лавра з її світлими національними традиціями. Нема на всіх наших землях не те, що спеціального товариства, яке дбало би про охорону памяток старовини, бракує навіть окремих людей, які присвятили себе цій справі. Нема розуміння значіння національної традиції.

Рівняєш все, що бачиш тут, хоч би з тим, що робиться в маленькій Чехії. Культ плекання національної традиції, культ охорони памяток рідної старовини пройшов до глибин народніх. Його ширить народня школа і кожен школяр кожного чеського села в низці екскурсій одвідав всі старовинні памятки своєї околиці і знає докладно їх історію. Товариство охорони памяток старовини роскинуло свої одділи по цілій країні. На широку скалю переводиться реставрація памяток чеської старовини; перебудова найдавнійшої чеської церкви храма Св. Віта в Празі, яка переводиться тепер, викликала найширше заінтересовання серед цілого народу; ціла преса, не виключаючи соціялістичної, переповнена статтями й інформаціями, присвяченими цій справі. Над всіми будинками, що мають навіть другорядне історичне і національне значіння, знаходяться таблиці, які подають необхідні про них відомости; такі самі таблиці ви знайдете в місцях всіх важнійших історичних подій. В кожному навіть другорядному місті ви знайдете музей, присвячений рідній старовині і в тому музеї опріче збірок і колєкцій цілу низку книжок і брошюр, присвячених минулому цього власне міста і околиці. Коли ви одвідуєте важнійші історичні памятники, до ваших послуг завжди культурні й інтелігентні чічероне, які вам дадуть всі необхідні вказівки; люде, що хотять глибше ознайомитись з певним памятником, в кожному місті знайдуть одного, а то й кількох фаховців, які присвятили себе вивченню памяток рідного міста. І на таких людей ніхто не дивиться, як на старих диваків. Культ рідної старовини і національної традиції глибоко увійшов у свідомість народніх мас. В цьому полягає одна з причин того, що, коли спитаєте чеха про його національність, він вам відповість: „Ja jsem Čech" з почуттям гордости і самопошани. Не так, як у нас...

* * *

Слідкуючи за відносинами на українських землях з закордонної далини, знаючи, як цікавиться нами світова преса—французька, англійська, німецька, італійська — часами тішиш себе ілюзією, що коли про нас говорять другі, то ми може хоч о стільки пішли вперед, що виробили у себе елєментарне почуття національної самопошани принаймні у формі пошани до своєї мови. Стик з українською дійсністю жорстоко розчаровує. Українець на Волині уважає необхідним ховатись з своєю мовою. Нема розуміння і свідомости того, що він є представник споконвічної більшости на цій землі, що його мову мусять знати всі, хто тут живе. До чужих українець уважає обовязковим звертатися по російськи чи по польській. Коли в крамниці, ресторації, каварні ви звернетесь по українській, на вас подивляться з здивованням і в 90% зі ста дадуть відповідь не по українськи. Українська мова не набула права громадянства там, де набуття цих прав залежить лише від самих українців. Більше того. Зі здивованням довідуєтесь, що по волинських закутках подекуди заховались такі допотопові тварини, які в свойому закаменілому ідіотизмі трактують українську мову, як мову... мужицьку.

Знов таки згадується Захід і ті чужинці, з якими доводилось говорити про наші справи. Чужинці, які не являлись ані нашими приятелями, ані якимись визначнійшими громадськими діячами, але які просто були людьми західньої культури, вони ту оформленість і виразність, що істнує в розумінні національного на Заході, пристосовували до наших відносин; вони, думаючи европейськими категоріями, пробували зрозуміти наш рух, нашу націю. Як безконечно глибше і ширше розуміли національний український момент ці чужі нам люде в порівнанні з пересічним українським волинським обивателем. І стає соромно і гірко при цій згадці.

С. Ч.

Борітеся — поборете.

Т. Шевченко.

вались набої, які далеко розкидали огонь. У наслідок цього згоріло ще 6 забудовань.

Самовбивство війта. 16 ц. липня застрілився з револьвера війт гміни Держжне на Костопільщині. Причини невідомі.

— —

З життя Галичини

Наглий суд у Львові. На одну з львівських пошт напало недавно кілька озброєних осіб, які намагались забрати касу. Сполошені, вони втікли приготованим автомобілем. Поліція незабаром арештувала шофера, а за ним і всіх напасників. 6 з них, все молоді 18—21-літні хлопці, стали 19 ц. м. перед наглим судом. Оскаржені признались до вчинку й зізнали, що є членами Української Військової Організації і ділали по її наказу, щоби добути засоби на працю Організації. Оскаржених боронять адвокати: Др. Ганкевич, Др. Старосольський, Др. Стронціцький, Др. Іван Волошин і Др. Глушкевич.

Деякі газети подали, що оскарженим грозить кара смерти і в звязку з тим до Львова вже ніби приїхав урядовий кат, який замешкав в будинку тюрми.

Справа шпіонажу. В Тернополі цими днями начинається розправа в карному суді по обвинуваченню 10 українців у шпіонажі.

Дім кооперації. 15 ц. липня в Стрию відбулося освячення нового дому „Повітового Союзу Кооперативів" разом з кооперативно-господарським святом. Свято пройшло велично. В поході взяло участь 5000 чол. Виголошено багато промов. Свято закінчилося забавою в „Народньому Домі".

Луцькі новинки

„Зірка" на смітник. Чотирє роки сільські вчителі мучили дітей бездарним і неграмотним букварем „Зірка" Полтавця (Вогацького). Цього ганебного букваря міцно підтримувала шкільна влада. Тому-то кращі підручники, ухвалені міністерством освіти, не могли попасти в школу. Але кожне сміття раніш чи пізніш викидають на смітник. Як ми чули, з нового шкільного року ця „Зірка" має бути цілковито усунена зі шкіл. Аж не віриться, щоб зі шкіл було усунене те, що нам шкодить.

Українська книгарня. На місце злiквідованої української книгарні „Нива" цими днями повстала нова „Українська Книгарня" М. Савицького.

Новий волинський воєвода. 20 ц. липня розпочав урядування новий волинський воєвода п. Юзефський.

Церковна нарада. 22 ц. липня в Луцьку відбулася нарада членів церковного комітету (Див. „Церковне Життя").

„Польський волинський театр". У вересні ц. р. має повстати в Луцьку сталий „польський волинський театр". Натурально, самоврядування й инші чинники цю польську плящівку підтримують. Союз польських артистів з свого боку обіцяв підтримати цей театр добрими артистичними силами. — А що роблять українці Луцька? Коли після розвалу драматичної секції 3 травня ц. р. була обрана нова рада, яка висунула широкий і цілковито життєвий проект поставлення театральної справи в Луцьку й в повіті, то „сметанка" українського громадянства навіть пальцем не ворухнула, щоби допомогти справі, а окремі амбітники й шкідники почали фермент серед національної малосвідомої молоді, щоб загальмувати справу відродження секції.

Телефон Луцьк.-Кремянець. Між Луцьком і Кремянцем мають завести безпосередню телефонічну лінію.

— —

† НАДІЯ САВАНЧУКІВНА.

(Некрольоґ).

11 липня на 27-й весні свого життя померла в с. Милостові на Рівенщині Надія Саванчуківна.

Талановита дівчина, високо-інтелігентна, з вродженим організаторським талантом, всі думки, всю працю спрямовувала на піднесення національної свідомости свого села, його культурного й економичного рівня. В цій роботі Покійна купчила коло себе всі сили, була центром, душею всього.

Чимало української інтелігенції побувало під гостинною стріхою п. п. Саванчуків, і цю гостинність і теплоту найбільш відчули українці-емігранти, що знесилені і зневірені тут відпочивали душею і набирали сили і віри в краще завтра.

Тяжку втрату відчули всі милостовчане і всі з великим смутком проводили тіло Покійниці до місця вічного спочинку.

Над могилою були промови і зложено вінки від бібліотеки-читальні, кооперативи, українського хору і ін.

МАРШ НА „КРЕСИ".

— В Луцьку вже заклався „регіональний" секретаріят. Коли він буде розвязаний — ще не вирішено; кажуть, що це питання в найближчому часі вирішать національно свідомі українські селяне

— 15 липня в Рівному був скликаний з'їзд голов волинських кол „союза офіцерів резерва" з метою відділення від Львова і створення самостійного союзу офіцерів резерви Волині.

— В Луцьку відкривається польська торговельна плящівка „Вскудполь" з метою, як каже „Пшегл Вол.", „піднести як найвище в нашім воєвідстві польський промисл і торговлю".

— В Ковлі будує ься Костелпамятник, на який самі залізничники офірують 50.000 зол.

Нові книжки й журнали.

Яків Кухаренко. Твори. Перше повне ілюстроване видання під редакцією Г. В. Омельченка. Накладом Громади Українців з Кубані. Прага, 1928. 132 стор. Ціна 18 кор. чес.

Яків Кухаренко, наказний Отаман Війська Чорноморського, помер 68 років тому. Емігранти українці з Кубані, що боролися разом з нами за незалежність України. видали на чужині, в Празі, перше повне зібрання творів Я. Кухаренко, який, змальовуючи життя українців Кубані, будив у них національну свідомість. Твори Я. Кухаренка—це яскрава картина чорноморського побуту. Тим то вони особливо цікаві для нас, бо ми так мало знайомі з життям наших братів на Кубані. Тому й рекомендуємо це гарне їх видання нашим читачам.

В. О.

Студенський Голос, ч 5, за червень 1928 р. Варшава.

З приємністю треба одмітити здоровий національний напрям цього органу нашого українського студенства Особливої уваги заслуговують змістовні статті в ч. 5 п. Єв. Чеховича — „Наші чергові завдання" і п. М. Л.—„Братанням чи силою?"

„Молодий Агроном". Неперіодичний агрономічний збірник. Червень 1928 р. Випуск 3. Агроном. Т-во при Укр. Господ. Академії в Чехословаччині. Видання літографоване. Стор. 128. Зміст дуже цікавий.

До передплатників „Української Громади".

Конта в П. К. О. не маємо. Передплату просимо пересилати звичайними грошовими переказами.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

Веселий кутик.

Козицький. Вгопаємо! Чи не з'єднатися нам з радикалами?

Чучмай. Пощо! Ми й без їхньої допомоги підемо на дно.

Хам. Товаришу, клєванські сельробівці копнули нашу партію!

Вальницький. Яке щастя, що нам в зуби не трафили!

Маківка. Чи нема у вас дроту, щоб здротути „Сель-роб", який тріснув.

Крамар. Стільки нема, ледве вистарчить на вашу голову.

Поштова скринька.

Трохимчук, с. Тараканів.— Гроші отримали. Залічено Вам до 4.IX б р. П. Комарницькому до 1.I 1929 р. і М. Пародюкові до 1.XI б. р.

Чит. „Просвіти" в Ліпибоках.—Часопис пошта звертає назад до редакції. Просимо вказати призвіще одного з членів Ради, на імя якого й будемо висилати часопис.

БАТЬКІВСЬКИЙ КОМІТЕТ при Луцькій Українській Гімназії просить всіх Ш. П, котрі є заінтересовані в тому, щоб отримати дозвіл від Дирекції Гімназії на відкриття кватир для учнів тієї гімназії, подати адреси свої до 20 серпня б. р. особисто, або поштою — Луцький Соймик, секретар Батьк. К-ту І. Ворченко.

КОНКУРС.

Потрібуємо керовника Відділу н] Банку в м. Колках, Луцького повіту. Бажаючі обняти цю посаду, повинні нам надіслати своє curiculum vitae і референції знаних українських діячів чи українських громадських інституцій. Кандидати повинні бути докладно ознайомлені з кооперативною справою, особливо, з провадженням кредитівки. Умови після порозуміння з нами. Подання з документами надсилати не пізніше 1 серпня б. р: Луцьк, Ягайльонська, № 93.Українбанк.

6—5 **ДИРЕКЦІЯ.**

Видавець М. Черкавський Drukarnia, F. Richtera Łuck Відповід. редактор В. Проказюк